

Anmeldelser

C. C. Wallén (ed.): *Climates of Northern and Western Europe.*

1970. - 250 s. Dfl. 110,-.

J. F. Griffiths (ed.): *Climates of Africa.* Elsevier Publishing Company, Amsterdam, 1972. - 604 s. 21 × 30 cm. Dfl. 225,-.

Hermed foreligger bd. 5 og 10 af det store værk: *World Survey of Climatology* (se anm. GT 70 bd. 1971).

Bind 5 omfatter de nordiske lande (- Island), De britiske Øer, Benelux, Frankrig og Den iberiske Halvø. Efter en kort indledning om cirkulationen over Europa af C. C. Wallén gennemgår den norske klimatolog Thor W. Johannesen klimaet i det skandinaviske område. Dispositionen følger et meget stramt skema med afsnit om alle elementer: tryk, temp., vinde, fugtighed osv., men det lykkes dog forfatteren at belyse samspillet mellem elementerne i klimaet og at opstille det som en anvendelig faktor i miljøet ved f.eks. at kortlægge vegetationens vækstperiode og redegøre for vandbalanceforholdene. Klimaændringerne især gennem de sidste hundrede år beskrives også med den sørgelige konstatering, at såvel vinter som sommer er blevet koldere efter 1940'erne.

I den forbindelse havde det været på sin plads at henvise til L. Lysgaards analyser, men det er åbenbart forfatterens motto at undlade »reklame« for de nordiske meteorologer, da ikke engang Bjerknæs er nævnt, og litteraturlisten er meget tynd med fire henvisninger.

Gordon Manley's behandling af det britiske klima indeholder mange interessante detaljer. Ganske naturligt præsenteres man for de meget lange tidsserier - fra London helt tilbage til 1660'erne - men desuden er der betragtninger over terrænets og højdeforholdenes indflydelse på temperatur og nedbør med referater af lokale undersøgelser. De mange tabeller, der ellers findes efter alle andre regionale beskrivelser, er her indarbejdet i teksten, men til gengæld er denne næsten uden kortmæssige illustrationer (kun 2).

Afsnittet om Benelux-Frankrig er meget kortfattet, men til gengæld med mange isoterme- og isohyetkort, medens A. L. Escardo's gennemgang af Spanien-Portugal synes mere afvejet. Her behandles de specielle cyklonbaner mod Middelhavet og nedbørens stærke variabilitet, der bl.a. er registreret gennem flodernes oversvømmelser tilbage til årtusindskiftet.

Generelt for alle 4 afsnit gælder, at de beskriver de enkelte elementer, men der er ikke gjort forsøg på regionaliseringer, og kun et enkelt sted er der refereret til f.eks. Köppens klimainddeling.

Bind 10: Africa er det umuligt at behandle m.h.t. hvert afsnit, da det er opspaltet på mange stater. De fleste områder er behandlet af redaktøren J. F. Griffiths, der har virket som meteorolog flere steder i Østafrika. Griffiths påpeger afhængigheden mellem klimaet, landbruget og hele ressource-udnyttelsen i Afrika og betydningen af at kende til variationen i f.eks. nedbøren for at kunne klare sig i naturen. Beskrivelserne er velillustrerede med kort, og her er overalt forsøgt en regionalisering dels på grl. af nedbøren og dels på basis af flere klimaelementer - og ensartetheden i behandlingen styrkes af den gennemgående forfatter.

Det sydlige Afrika er behandlet af J. D. Torrance og B. R. Schulze, og her gives interessante eksempler på klimaforholdene på den sydlige halvkugle med forskellige vejr-situationer illustreret gennem isobarkort. Nogle af de øvrige kort med et ringe indhold vækker en tidligere udtrykt forundring over det ret ødsle udstyr i værket. *Kr. M. Jensen*

Klimaatlas van Nederland.

Udg. af Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut. 1972. 411 kort på 34 dobbelttopslag og 18 s. holl. og eng. tekst. 40 × 27 cm. Dfl. 130,-.

Atlasset er fremstillet på grdl. af observationsperioden 1931-60, og de målte klimaelementer vises dels ved månedsgennemsnit og max.-min.-værdier og dels ved amplituder og perioder over bestemte værdier. Temperatur- og nedbørsforholdene optager to trediedele, og dertil kommer tryk, vinde, solskin og fordampning samt nogle typiske cirkulationsmønstre over Nordvesteuropa. Alle kortene er udført i farver og meget overskuelige, men teksten indskrænker sig til rent tekniske

oplysninger om kortenes fremstilling, og man må selv foretage bearbejdelsen af materialet.

Der fremkommer bl.a. et meget pædagogisk eksempel ved en sammenligning mellem gennemsnitskortene for temperaturen med de tilsvarende max.- og min.-kort. Medens Ijsselmeer tydeligt fremtræder med sin modererende virkning på alle max.- og min.-kortene, er den ikke til at se ud fra gennemsnitsværdierne. Flere af de øvrige kort illustrerer de store gradienter i værdierne vest-øst gennem Holland med dens beliggenhed i randzonen af et fastland. Nedbørsfordelingen viser således max.-værdierne i indlandet i juli-august, medens f.eks. oktober-kortet demonstrerer cyklonregnen i de vestlige egne. Værket vil uden tvivl blive anvendt indenfor mange områder af det hollandske samfundsliv, da det gør omhyggeligt rede for de naturressourcer, der er knyttet til klimaet. *Kr. M. Jensen*

Paul R. Ehrlich, Anne H. Ehrlich & John P. Holdren: *Human Ecology.*

Problems and Solutions. W. H. Freeman & So., San Francisco 1973. 304 s., 77 fig., 32 tabeller. 16 × 23,5 cm. £ 1,95 (paper).

En bog af Anne og Paul Ehrlich: *Population, Resources, Environment*, har haft megen succes som lærebog (anmeldt i *Geografisk Tidsskrift*, bd. 71, 1972). Den foreliggende er en forkortet og trimmet udgave af nævnte bog. I dette tilfælde har koncentrationen medført en bedre bog. Det væsentlige er bevaret, men en masse detaljer og eksempler (ofte specifikt amerikanske) har måttet lade livet. Klarheden i dispositionen er vokset: efter indledningen om »krisen« er der kapitler om befolkningen, bæreevne, den direkte forurening, forurening af økosystemer, kædevirkninger og endelig to kapitler om løsninger.

Den ny lille bog er en bedre støttebog til økologisk kulturgeografi end den foregående, på trods af at der kun er optaget relativt lidt nyt stof (bl.a. om energikrisen), og trods at der stadig kan siges at mangle noget om problemernes forbindelse med de moderne samfunds udvikling. *Sofus Christiansen*

Jacques M. May & D. L. McLellan: *The Ecology of Malnutrition.*

(Studies in Medical Geography). Hafner Publishing Company, New York. Distr.

Collier-Macmillan, London. 16×23 cm. Vol. 9: Eastern Africa and four Countries of Western Africa. 1970. 675 s. £ 12.50. Vol. 10: Southern Africa and Portuguese Guinea. 1971. 432 s. £ 8.75. Vol. 11: Mexico and Central America. 1972. 395 s. £ 7.50.

De tre bind behandler en række enkelt-staters fødevarerforsyning efter et meget fast skema. Først oplyses ganske kort om almene fysisk-geografiske forhold; dernæst gennemgås fødevarer- og foderproduktionen med en omtale af landbrugets arbejdskraft, gødningsforbruget og mekaniseringsgraden samt de enkelte afgrøder og husdyr.

Fødevarerforsyningen belyses også gennem handelstal og magasineringsmuligheder. Endelig behandles befolkningens daglige kostvaner – ofte på mindre regioner; tilstrækkeligheden af forsyningen med de enkelte fødevarer vurderes og hertil kommer en omtale af hyppige ernærings sygdomme. Beskrivelsen suppleres af tabeller og nogle ret primitive udbredelseskort.

Artiklerne er oversigtsmæssige, men de giver en hurtig indføring i landenes ernærings situation og en række oplysninger om f.eks. tabu-forhold, så- og høsttider og lokale betegnelser for afgrøder.

Kr. M. Jensen

**F. Di Castri & H. A. Mooney (eds.):
Mediterranean Type Ecosystems.
Origin and Structure.**

Ecological Studies, J. Jacobs et al. (eds.), vol. 7. Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, New York 1973. 405 s., 88 fig. 17×25 cm. DM 78.00.

Bogen bringer en snes artikler, hvis første version blev præsenteret på en kongres i Valdivia, 1971, i hovedsagen med støtte fra The National Science Foundation of the USA. I realiteten er der tale om en kongresbog med sådannede fordele og ulemper. Med mediterranean henviser bogen til de sommertørre subtropier i det hele taget. Det forekommer, at der, vel som et resultat af kongressens sted og sponsor, er lovlig rigeligt stof om Californien og Chile, måske et provinsielt synspunkt, men alligevel. En ret stor del af artiklerne er så specielle, at de formentlig har mere interesse i forbindelse med anden litteratur om det pågældende emne (fx en dyregruppes udvikling), medens de i

meget begrænset omfang kan siges at karakterisere mediterranean økosystemer (dette uanset artiklernes øvrige kvaliteter). Beskæmmende nok er et par artikler af en geograf om mediterranean områders udbredelse og karakteristika og om human indflydelse på mediterranean områder lidet vitaminholdige og med litteraturhenvisninger, der virker skæve og tilfældige. Dog er halvdelen af artiklerne af interesse ved at bringe oversigt over fx landskabs- eller vegetationsudviklingen i mediterranean områder, ved sammenligninger mellem mediterranean områder, eller ved, under behandling af et specielt emne eller område, alligevel at belyse væsentlige forhold ved mediterranean økosystemer. Denne halvdel af artiklerne til trods er bogen nok for den meget specielt interesserede (det er jo en dyr tryksag), og der er heller ikke tale om »bogen« om mediterranean økosystemer.

Henning Mørch

**H. W. Menard: Geology, Resources,
and Society.**

An Introduction to Earth Science. W. H. Freeman, San Francisco 1974. 621 s., 219 ill., 27 tabeller, 28 boxes. 18×25,5 cm. £ 6.10.

Det er ikke nogen helt almindelig geologi, idet den kun omhandler visse sider af den almindelige geologi, men til gengæld disses betydning og sammenspil med samfundet, dels med hensyn til mineralressourcer, men også de forstyrrelser dette ved ingeniørarbejder forøver på ligevægten i naturens processer. Derfor kommer bogen også ind på visse dele af klimatologi.

Fremhæves må fremstillingen af den moderne teori om pladetektonik og dennes forklaringer på jordskælv og vulkanisme. Fremstillingen af dette er ualmindelig klar og let forståelig og illustreres ved særdeles instruktive figurer.

Ind imellem bogens normale tekst er så strøet det, forfatteren kalder boxes, d.v.s. små kronikker, emner med en vis tilknytning til de omgivende sider, f.eks. geologisk hasard og byudviklingen i San Francisco, der viser hvordan man der bygger uden hensyn til St. Andreas forkastningszonen og muligheden for nye jordskælvs katastrofer.

Store jordskælv og deres virkninger, beretning om Los Angeles, jordskælvkommissionens slutninger og rådgivning, fy-

siske og sociale virkninger af nogle store vulkanudbrud, vinden og ploven (jordødelæggelser) og flere lignende.

Kaj Hansen

**Andrew Goudie: Duricrusts in Tropical
and Subtropical Landscapes.**

(Oxford Research Studies in Geography). Clarendon Press: Oxford University Press 1973. 174 s., 46 fig., 42 tabeller. 18×25 cm. £ 4.25.

Begrebet Duricrust omfatter de tre typer af hårde skorpedannelser, Ferricretes (jernskorper), Calcretes (kalkskorper) og Silcretes (kiseltsyreskorper), hvor de løse masser er sammenkittede af enten jernilter, kulsur kalk eller kiseltsyre, eller hvor disse kitmaterialer er udfældet direkte som lag.

Efter en gennemgang af skorpernes kemiske sammensætning gøres der rede for deres betydning for landskabsudviklingen, idet der ikke blot er tale om overfladedannelser, men også om udfældninger dybere nede under tørtidernes opadgående vandbevægelse. Derfor er det ikke altid, at sådanne udfældninger betyder en beskyttelse mod erosionen, og de har også en stor betydning for nedbørens afstrømning.

Tilsidst følger et kapitel om betingelserne for disse skorpedannelser, der ligesom det foregående kapitel er belyst ved talrige eksempler fortrinsvis hentet fra afrikanske og australske tilfælde.

Kaj Hansen

**Arno Semmel (Herausg.): Neue
Ergebnisse der Karstforschung in den
Tropen und im Mittelmeerraum.**

(Geographische Zeitschrift, Beihefte. Erdkundliches Wissen, H. 32). Franz Steiner Verlag, Wiesbaden 1973. 156 s., 35 fig., 63 fotos. 16,5×24 cm. DM 36.00.

Bogen er beretningen fra et karstsymposium afholdt i Geografisk Institut i Frankfurt am Main i januar 1971, hvor man i foredrag og diskussioner behandlede karstfænomener i Sydasiens og Sydeuropas tørre egne som Saharas Hamada områder samt i Mellemeuropa.

Kaj Hansen

**A. P. Cray (ed.): Antarctic Snow and
Ice Studies II.**

(Antarctic Research Series, Vol. 16). The American Geophysical Union, Washing-